

Харченко Інна Іванівнакандидат філологічних наук,
доцент

ORCID ID 0000 0001 8190 4607

Inna KharchenkoCandidate of philology,
Associate Professor

ORCID ID 0000 0001 8190 4607

**РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА В ПРОЦЕСІ
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНІХ
ЮРИСТІВ****THE ROLE OF THE INFORMATION
AND EDUCATIONAL ENVIRONMENT
IN THE PROCESS OF FORMING
PROFESSIONAL COMMUNICATION OF
FUTURE LAWYERS**

У статті висвітлено сутність понять «інформаційно-освітнє середовище», «професійна підготовка», «комунікативний простір», «навчальна комунікативна ситуація». Визначено особливості та типи інформаційно-освітнього середовища. Розроблено структуру інформаційно-освітнього середовища ВНЗ. Виокремлено професійні якості майбутніх юристів. Зауважено, що у закладах вищої освіти під час підготовки майбутніх юристів інформаційно-освітнє середовище набуває особливого значення, оскільки основною його складовою є сприятлива атмосфера, яка забезпечує ефективну соціалізацію студентів, розвиток самостійного характеру мислення, знаходження виходу зі складних ситуацій та розв'язання основного завдання – налагодження комунікативної взаємодії студента та викладача як основи майбутньої професійної комунікативної взаємодії фахівця-юриста з його колегами, партнерами. Встановлено, що в

The article covers the essence of the concepts "information and educational environment", "vocational training", "communicative space", "educational communicative situation". Features and types of information and educational environment are identified. The structure of the university's information and educational environment has been developed. The professional qualities of future lawyers are distinguished. It is noted that in higher education institutions in the preparation of future lawyers information and education environment is of particular importance, because its main component is a favorable atmosphere that provides effective socialization of students, the development of independent thinking, finding a way out of difficult situations and solving the main task - establishing a communicative interaction between the student and the teacher as a basis for future professional communication interaction between a specialist lawyers and his colleagues, partners. It is established that in the informational and educational environment of

інформаційно-освітньому середовищі ВНЗ юридичного профілю формування умінь і навичок професійної комунікації, уміння долати труднощі комунікативної взаємодії, уміння прогнозувати результат професійного діалогу відбувається у процесі активної участі майбутніх фахівців у професійно-значущих ситуаціях спілкування. Наведено основні електронні засоби навчання, які доцільно застосовувати під час формування професійної комунікації в майбутніх фахівців-юристів. З'ясовано підвищення ефективності процесу формування професійної комунікації у майбутніх юристів за рахунок проведення в інформаційно-освітньому просторі ВНЗ тренінгів із застосуванням сучасних комп'ютерних програмних засобів. Сформовано принципи організації в інформаційно-освітньому середовищі тренінгу з підготовки майбутніх юристів до ведення професійної комунікації. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення інформаційно-освітнього середовища в процесі формування професійної комунікації майбутніх фахівців-юристів.

Ключові слова: освіта, інформаційно-освітній простір, професійна підготовка, професійна комунікація..

universities the juristical profile of the formation of skills and skills of professional communication, the ability to overcome the difficulties of communication interaction, the ability to predict the outcome of professional dialogue occurs in the process of active participation of future specialists in professionally significant communication situations. The basic e-learning tools that should be used in the formation of professional communication in future specialists-lawyers are presented. Increased efficiency of the process of forming professional communication among future lawyers by conducting trainings in modern educational institutions using modern computer software. The principles of organization of training in preparation of future lawyers for conducting professional communication have been formed in the information and educational environment. Proposals for improvement of information and educational environment in the process of forming professional communication of future specialists-lawyers have been developed.

Key words: education, information-educational space, vocational training, professional communication.

Постановка проблеми. В умовах конкуренції в юридичному, інформаційному та освітньому просторі, що викликана процесами глобалізації, змінюється і соціальне замовлення суспільства на підготовку фахівців. Сучасна система освіти передбачає формування здатності людини використовувати наявні знання і вміння для вирішення конкретних практичних

завдань. Ефективність підготовки фахівців на етапі інформатизації соціуму вимагає відбору та оновлення змісту навчання, наближення його до реальних потреб життя в умовах інформаційного середовища, яке висуває нові вимоги до моделі майбутнього фахівця. Саме тому на сьогодні великого значення набуває професійна комунікація фахівців різних сфер і рівнів виробничого та суспільного життя. Актуальною є проблема конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Це безпосередньо стосується і працівників сфери юриспруденції. У наш час фахівці-юристи потрібні в кожній галузі народного господарства, апараті державного управління, місцевого самоврядування, законодавчій владі, державних і приватних структурах. Це, у свою чергу, зумовлює необхідність розроблення нових наукових підходів до підготовки майбутніх фахівців права, спрямованих на переорієнтацію професійних цінностей, переосмислення мети, змісту навчання, упровадження нових освітніх технологій для забезпечення формування комунікативної компетентності, якою має володіти кожен фахівець, зокрема і юрист, професійна діяльність якого передбачає постійну взаємодію у сфері "людина – людина".

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження розвитку інформаційно-освітнього середовища ВНЗ відображені в роботах Л. Артемової [1], Р. Гуревича [5], М. Кадемія [5], О. Подковирової, М. Топузова [8; 9], Е. Трубіциної [10], Л. Шевченко [5]. Питання формування інформаційно-освітнього середовища вивчали такі вчені, як В. Бедерханова, В. Биков, С. Бондарева, Т. Габай, В. Годін, М. Жалдак, А. Іванов, Л. Калініна, П. Корчемний, В. Красильнікова [5], Ю. Машбіц, Н. Молоткова [8], В. Рубцов, О. Савельєва [9], В. Сідак, Е. Сидоренко [7], Н. Щуркова, В. Ясвін. Окремі аспекти професійної комунікації майбутніх фахівців-юристів висвітлено в працях О. Юхимець [14], О. Чорнобай [13].

Постановка завдання. Метою роботи є визначення ролі інформаційно-освітнього середовища в процесі формування професійної комунікації майбутніх фахівців-юристів. Досягнення поставленої мети обумовлює вирішення таких завдань: висвітлити сутність понять «інформаційно-освітнє середовище», «професійна підготовка», «комунікативний простір», «навчальна комунікативна ситуація»; визначити особливості та типи інформаційно-освітнього середовища; розробити структуру інформаційно-освітнього середовища ВНЗ; виокремити професійні якості майбутніх юристів; навести основні електронні засоби навчання, які доцільно застосовувати у процесі формування професійної комунікації в майбутніх фахівців з юриспруденції; з'ясувати мету проведення для майбутніх юристів в інформаційно-освітньому просторі ВНЗ тренінгів із застосуванням сучасних комп'ютерних програмних засобів; обґрунтувати принципи організації в інформаційно-освітньому середовищі тренінгу з підготовки майбутніх юристів до ведення професійної комунікації;

розробити пропозиції щодо вдосконалення інформаційно-освітнього середовища в процесі формування професійної комунікації майбутніх фахівців-юристів.

Виклад основного матеріалу. У численних наукових дослідженнях відзначається, що рішення проблеми формування професійно компетентного юриста, здатного здійснювати свою діяльність застосовуючи інформаційні і комунікаційні технології, виступає в якості необхідної умови успішного розвитку інформатизації освіти. Одним з аспектів майбутнього фахівця-юриста, поряд з високим професіоналізмом, є можливість навчання в сучасному інформаційно-освітньому середовищі. Інформаційно-освітнє середовище можна розглядати як системно організовану сукупність інформаційних ресурсів, організаційно-методичних засобів, технічних і програмних засобів для реалізації освітньої діяльності. Інформаційно-освітнє середовище вищого навчального закладу (ВНЗ) забезпечує оперативний доступ до інформації і здійснює освітні наукові комунікації, які актуальні для реалізації цілей та завдань юридичної науки в сучасних умовах.

Так, з точки зору, О. Соколюк, зміни в інформаційно-комунікаційній інфраструктурі призвели до того, що суспільство висуває нові вимоги до шляхів отримання і передачі знань, і тієї ролі, яку відіграє людина в цих процесах. На перший план виходить завдання принципово нового конструювання змісту і організації навчального матеріалу, педагогічної діяльності викладача і навчальної роботи студента в інформаційно-освітньому середовищі [11, с. 263].

Інформаційно-освітнє середовище, на думку О. Трубіциної, є не що інше, як створювана суб'єктами освіти система, здатна до саморозвитку, у якій між суб'єктами й компонентами встановлюються зв'язки й відносини на основі інформаційної діяльності з досягнення освітніх завдань. Це означає, що таке середовище має розглядатися в двох аспектах: як програмно-технічний комплекс і як педагогічна система, а отже, при його проектуванні повинні вирішуватися не тільки проблеми інформаційно-програмового характеру, але й психолого-педагогічні питання [12].

З погляду структурного підходу інформаційно-освітнє середовище є складовим об'єктом системної природи, воно існує як певна соціальна спільнота, що розвиває сукупність людських відносин в контексті соціокультурної адаптації людини до світу. Вона володіє інваріантністю, яка формує різноманітні типи локальних середовищ. Під інформаційно-освітнім середовищем ВНЗ ми розуміємо сукупність різних підсистем: інформаційних, технічних та навчально-методичних, які забезпечують навчальний процес, а також учасників освітнього процесу.

Науковці Н. Молоткова та О. Савельєва виявили характерні особливості інформаційно-освітнього середовища [8; 9]:

1) фіксованість інформаційного потенціалу освітнього призначення, що передбачає наявність певного обсягу інформаційного ресурсу розподіленого доступу, орієнтованого на предметну галузь. Користувачеві надається інформація про зміст, структуру, режим роботи з інформаційним ресурсом;

2) модифікованість інформаційного потенціалу освітнього призначення, що передбачає можливість санкціонованої зміни, доповнення, виключення певної частини інформації як у змістовому плані, так і його структури, режимів роботи з ним;

3) відкритість доступу до інформаційного потенціалу освітнього призначення передбачає можливість вибору будь-якої інформації з інформаційного ресурсу, реалізацію різних режимів роботи з ним, встановлених для користувача. Для цього користувачеві повинна бути надана можливість реалізації різних видів інформаційної взаємодії (e-mail, електронні телеконференції, chat);

4) інтерактивність інформаційної взаємодії, здійснюваної в інформаційно-комунікаційному предметному середовищі, що передбачає здійснення пошуку, відбору, застосування, передачі інформації;

5) наявність розвиненого каталогу посилань на додаткові ресурси з предметної галузі;

6) перерозподіл потоків інформації – діалог викладача зі студентом опосередкований середовищем, яке виступає в ролі третього компонента навчання. Студент отримує можливість самостійної та індивідуальної роботи з навчальними програмами або базами знань, розміщеними на CD-дисках або безпосередньо в Internet; під час оформлення дослідних робіт та рефератів студент може використовувати програмне забезпечення, встановлене на локальному комп'ютері (текстові редактори, електронні таблиці, системи управління базами даних, HTML редактори).

Рис.1. Враховуючи вищезазначене, нами виокремлено наступні характерні ознаки інформаційно-освітнього середовища

Відмітимо, що інформаційно-освітнє середовище - це сукупність компонентів, що забезпечують системну інтеграцію засобів інфокомунікаційних технологій у процесі навчання

з метою підвищення його ефективності. Під засобами інформаційно-комунікаційних технологій розуміються електронні освітні ресурси, представлені у вигляді комп'ютерних програмних засобів. В основі створення середовища лежать загальнодидактичні принципи (відкритість, інтегративність, систематичність, послідовність, інтерактивність, наочність, багатоаспектність, надмірність, педагогічна доцільність); і спеціальні принципи, орієнтовані на створення інформаційно-освітнього середовища, спрямованого на формування іншомовного компонента моделі фахівця: визначення студента як активного суб'єкта пізнання; орієнтація студента на саморозвиток, навчання в контексті майбутньої професійної діяльності; диференціація різних рівнів навчання; спадкоємність навчання; варіативність середовища; інформаційне наповнення освітніх ресурсів.

Як відомо, інформаційно-освітнє середовище буває різних типів. Дослідниця В. Красильнікова пропонує розглянути два типи інформаційно-освітнього середовища, що склалися в різних умовах розвитку системи освіти. Головна принципова відмінність двох представлених моделей освітніх середовищ – інтеграція інформаційно-освітніх ресурсів різних освітніх установ регіону та країни загалом. Перший тип інформаційно-освітнього середовища цілком життєздатний в традиційних умовах розвитку системи освіти і суспільства. Як свідчить практика, домінуючою функцією в закритих середовищах є управлінська, де зовнішні інформаційні ресурси, розподіл баз даних (віртуальні бібліотеки, електронні навчальні посібники та інші), що включені в процес навчання, використовуються переважно для насичення змісту навчання, складних тем основного курсу. Другий тип середовища розвивається на основі активного використання сучасних інформаційних і мережевих технологій, коли процес навчання інтегрований в широкий спектр можливостей та в різних формах використовується для виділення та засвоєння знань. Таке розуміння освітнього середовища складає основу нового типу середовища, для якого характерним є те, що навчання виступає органічною похідною структурою взаємодії [6, с. 67].

У процесі побудови інформаційно-освітнього середовища Р. Гуревич виокремлює такі складники: змістовий; організаційний; технологічний. До змістового складника віднесено: інформаційні масиви, що мають спрямовану навчальну та методичну підтримку навчального процесу, інформаційні масиви, що спрямовані на самоосвіту всіх користувачів системи інформаційного забезпечення, інформаційні масиви, що забезпечують правомірність, якість та своєчасність прийняття управлінських рішень та проведення моніторингових досліджень. До організаційного – єдину систему інформаційного забезпечення діяльності, що передбачає функціонування єдиного банку даних навчальної інформації, що забезпечує зберігання та підтримку інформаційних фондів, підрозділи, які виконують роль структуро-утворювальних елементів, що забезпечують формування інформаційно-освітнього середовища, режими

інформаційного обслуговування учасників навчального процесу, система інформаційного маркетингу. До технологічного – систему засобів, що забезпечує проведення робіт з усіма видами навчальної інформації, яка включає механізми її обробки, збереження, оперативного пошуку та тиражування, розгорнуту систему засобів масової інформації, систему, що забезпечує введення в експлуатацію, сервісне обслуговування, ремонт і модифікацію використаних у роботі з освітньою інформацією технічних засобів [5].

На наш погляд структуру інформаційно-освітнього середовища ВНЗ можна представити наступним чином (табл.1):

Таблиця 1. Структура інформаційно-освітнього середовища ВНЗ

Компонент	Зміст	Вплив на підготовку майбутнього фахівця
Ціннісно-цільовий	Процес усвідомлення провідних цінностей майбутньої професії	- усвідомлення студентом цілей навчання; - розвиток мотивації; - прагнення до саморозвитку та вдосконалення; - оцінка результатів діяльності; - вміння орієнтуватися в нових соціальних умовах
Методичний	Процес навчання у співпраці, проектна діяльність, самостійна робота студентів	- вміння самостійно здійснювати і організовувати діяльність; - підвищення культури праці студента; - здатність до адаптації, здатність до переносу знань, умінь і навичок; - включення в професійну діяльність; - конструювання структури процесу навчання; - зростання професійної майстерності
Інформаційно-ресурсний	Робота з навчально-методичними матеріалами, тренажерними системами, тестовими системами контролю знань, базами даних та інформаційними довідковими системами	- вибір шляху розвитку, визначення змісту свого навчання; - вміння самостійно обробляти первинну інформацію; - розвиток системного мислення; - розвиток навичок роботи з інформацією; - використання в роботі автоматизованих систем
Комунікаційний	Побудова комунікацій типу «людина-людина», «людина-комп'ютер» і «людина-комп'ютер-людина»	- поліпшення мотивації діяльності; - розвиток критичного мислення при роботі з інформацією; - розвиток ініціативності; - поліпшення саморегулювання діяльності за допомогою контролю, самоконтролю і взаємоконтролю;

		- знання універсальних мов і засобів комунікації; - розвиток навичок групової роботи; - встановлення зворотного зв'язку з іншими людьми
Технологічний	Використання можливостей інформаційних технологій	- розвиток умінь організації діяльності із застосуванням інформаційних технологій; - вміння шукати, зберігати, перетворювати і пересилати інформацію з застосуванням локальних засобів та інформаційно-пошукових систем; - розвиток творчого потенціалу, отримання досвіду вирішення творчих професійних завдань; - набуття досвіду професійної діяльності

Як видно з табл.1, роль інформаційно-освітнього середовища полягає в забезпеченні навчального процесу і учасників освітнього процесу. Воно не тільки проводить інформацію, а й впливає на учасника інформаційного процесу. Як певна соціальна єдність, розвиває людину, сприяє адаптації людини в суспільстві, готує до майбутньої професійної діяльності.

З метою підвищення професіоналізму та конкурентоспроможності фахівців вища школа України використовує систему ступеневого навчання за кваліфікаційними рівнями молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр. Розробники стандартів освіти орієнтуються на визначення освітньо-кваліфікаційних характеристик майбутніх фахівців юридичного профілю, в основі яких лежать професійні вміння. Ці характеристики у свою чергу слугують для створення освітньо-професійних програм нового покоління, які є основою для розробки кафедрами програм дисциплін відповідно до навчального плану юридичних спеціальностей. Інтеграція реалізації змісту програм, форм і методів, практичного навчання слугує розв'язанню проблеми формування професійної компетенції майбутніх фахівців. Так як одним з компонентів інформаційно-освітнього середовища є комунікаційний, поєднання теоретичної підготовки студентів з формуванням досвіду практичної роботи на основі опанування сучасними інтерактивними технологіями забезпечує досить високий рівень професійної комунікації, особистої впевненості та позитивного емоційного настрою. Усе це врешті підвищує професіоналізм і конкурентоспроможність випускників, адже роботодавці зацікавлені у фахівцях, яким властиві емоційна стійкість, здатність вибирати оптимальний стиль спілкування у різних ситуаціях, аргументовано доводити свій погляд, керувати своєю поведінкою. Особливе значення наявності сформованих комунікативних здібностей має для майбутніх юристів, професійна діяльність яких припускає побудову зовнішніх і внутрішніх комунікацій [1, с. 87].

Під сучасною професійною підготовкою майбутніх юристів розуміємо педагогічну систему передачі необхідних для майбутньої діяльності знань, умінь і навичок, правил професійного спілкування, норм поведінки, соціального досвіду, трудових досягнень в умовах інформаційно-освітнього середовища ВНЗ із урахуванням послідовності структурних компонентів та їх причинно-наслідкових зв'язків. В. Безпалько трактує педагогічну систему, виділяючи вихідними положеннями завдання та технологію її вирішення, як певну сукупність взаємопов'язаних засобів, методів та процесів, необхідних для створення організованого, цілеспрямованого, зумисного педагогічного впливу на формування особистості з певними якостями [2].

В умовах реалізації стратегії освіти у ВНЗ юридичного профілю інформаційно-освітнє середовище набуває особливого значення, оскільки основною його складовою, на наш погляд, є сприятлива атмосфера, що забезпечує ефективну соціалізацію студентів, розвиток самостійного характеру мислення, знаходження виходу зі складних ситуацій та розв'язання основного завдання, – налагодження комунікативної взаємодії студента та викладача як основи майбутньої професійної комунікативної взаємодії фахівця-юриста з його колегами, партнерами.

На сьогодні комунікація загалом відіграє провідну роль у професійній діяльності фахівців, які працюють у сфері «суб'єкт-суб'єктних відносин», тобто мають професію, яка включена в систему людина-людина. Тому перед викладачами, що здійснюють фахову підготовку студентів, постає завдання: надати таку універсальну систему знань та сформувати відповідні комунікативні уміння й якості, які б забезпечували їхню ефективну комунікацію у навчально-професійній та майбутній професійній діяльності. Під час підготовки майбутніх юристів варто звернути увагу на те, що перелік юридичних професій досить великий, але кожна з них передбачає роботу з людьми. Комунікація здійснюється в межах різноманітних професійних дій: спілкування з громадянином, який звернувся по допомогу, під час юридичного консультування, профілактичної бесіди, адміністративного розбору правопорушення, в ході особистого розшуку, опитування, допиту, очної ставки, інших слідчих дій. Переважно це не проста розмова юриста з людиною, а акт поведінки і дій, здійснюваний для вирішення певних професійних завдань. Професійні особливості спілкування визначаються результатом, який повинен бути досягнутий (дача свідчень, встановлення істини, зміна поведінки громадянина та ін.), правовим режимом і правовідносинами, контактами, як правило, з непростими людьми, у напруженому середовищі, часто, конфліктному [14].

В інформаційно-освітньому середовищі ВНЗ юридичного профілю формування умінь і навичок професійної комунікації, уміння долати труднощі комунікативної взаємодії, уміння

прогнозувати результат професійного діалогу відбувається у процесі активної участі майбутніх фахівців у професійно-значущих ситуаціях спілкування. Навчальну комунікативну ситуацію характеризують як сукупність життєвих умов, що спонукають до висловлення думок і використання при цьому мовного матеріалу. Виконуючи завдання запропонованої викладачем комунікативної ситуації, студент отримує можливість оптимально використовувати засвоєний мовний та мовленнєвий матеріал; набуває уміння встановлювати контакти та реагувати на поведінку співрозмовників; проявляє творчий підхід до пошуку шляхів виходу із неї. Результативність застосування методу моделювання комунікативних ситуацій для формування у майбутніх юристів умінь професійного спілкування забезпечується низкою таких мовленнєвих і немовленнєвих обставин, в умовах яких студенти повинні розв'язати засобами спілкування проблему, взяту із реального життя [7]. Навчання в такому випадку розглядається як активна пізнавальна діяльність в ігровій формі, у процесі якої студенти під керівництвом викладача, будучи учасниками імітаційно-ігрової ситуації, проявляють ініціативу, самодіяльність і змагання, опановують професійні знання, вміння, навички, виробляють активну професійну позицію і творчий стиль діяльності [4, с. 55].

Серед основних професійних якостей особистості фахівця, який працює з людьми, можна виділити такі: уміння знаходити індивідуальні підходи; уміння всебічно сприймати людину; уміння аналізувати власну поведінку; уміння керувати своїми емоціями; уміння зберігати рівновагу у конфліктних ситуаціях тощо. Наявність усіх цих якостей у майбутнього юриста свідчить про сформованість його особистості, визначає ступінь професійної підготовки до виконання певних видів діяльності та спроможність ведення конструктивного професійного діалогу відповідно до соціокультурних умов та комунікативної ситуації.

З'ясовано, що ефективність процесу формування професійної комунікації в майбутніх юристів також підвищується під час виконання певних завдань тренінгу. В інформаційно-освітньому просторі ВНЗ тренінг проводиться із застосуванням сучасних комп'ютерних програмних засобів, метою якого є формування і корекція знань, умінь і навичок, необхідних для успішного спілкування у процесі виконання завдань професійної діяльності. У завданнях тренінгу з підготовки майбутніх юристів до професійного спілкування, який є формою активного навчання, беруть участь від 6 до 12 осіб. Тренінг професійного спілкування дає студенту реальну можливість сформувати вміння і навички побудови продуктивних міжособистісних відносин, проаналізувати низку соціально-психологічних ситуацій як з власної позиції, так і з позиції партнера зі спілкування. Тренінг розвиває у майбутніх юристів вміння вести переговори, виступати перед численною аудиторією, проводити наради, адекватно поводитись у конфліктних ситуаціях тощо [10].

З метою одержання позитивних результатів організація в інформаційно-освітньому середовищі тренінгу з підготовки майбутніх юристів до ведення професійної комунікації повинна базуватись на таких принципах (табл.2):

Таблиця 2. Принципи організації в інформаційно-освітньому середовищі тренінгу з підготовки майбутніх юристів до ведення професійної комунікації

Принцип	Зміст
Виклику	Виклик у даному випадку є таким завданням, яке дає змогу студенту розширити свої можливості. Всі завдання тренінгу повинні бути підібрані з урахуванням перспективи постійного зростання людських можливостей
Позитивного зворотного зв'язку	Цей принцип передбачає прийняття будь-яких висловлювань чи проявів учасників тренінгу як конструктивної даності. Проведення тренінгу відбувається таким чином, щоб думки, реакції, пропозиції учасників були враховані тренером
Вагомості	Після завершення тренінгу кожен учасник усвідомить, що здобув щось нове в інтелектуальному плані
Ефективності методів і вправ	Кожен із учасників має можливість переконатися в дієвості запропонованих методів

На наш погляд, поетапне виконання завдань тренінгу має можливість забезпечити ефективність процесу формування професійної комунікації і досягнути триєдиної мети:

- створити демонстраційну основу для формування професійної комунікації;
- сформувати і закріпити уміння професійної комунікації;
- удосконалити, скомбінувати та автоматизувати набуті уміння у нових комунікативних ситуаціях, створити умови для їх переносу в професійну діяльність.

З метою вдосконалення інформаційно-освітнього середовища в процесі формування професійної комунікації майбутніх фахівців-юристів нами запропоновано наступні заходи:

1. Розробка бази завдань для обґрунтованого вибору методів навчальних програм і створення методичних рекомендацій щодо їх ефективного використання з метою розвитку професійної комунікації на різних етапах навчання, а також для реалізації різних дидактичних функцій, з урахуванням позитивного і негативного досвіду використання комп'ютерних програмних засобів в освітньому процесі;

2. Вироблення методичних прийомів і рекомендацій з організації інформаційно-педагогічної взаємодії між учасниками освітнього процесу із застосуванням навчальних програм як на рівні індивідуального особистісного спілкування викладача і студента, так і на рівні тристоронньої взаємодії «викладач - студент - комп'ютер», які допомагають сформувати професійну комунікацію за допомогою досить тонкої діагностики її стану і здійснення управлінського впливу.

Висновки і пропозиції. Таким чином, основним завданням учасників освітнього процесу є освоєння інформаційно-освітнього середовища ВНЗ як простору, в якому здійснюється його професійна підготовка. Викладачі повинні вписати в інформаційно-освітнє середовище свою власну педагогічну діяльність, застосовуючи, у міру необхідності, її компоненти і вступаючи в інформаційно-професійні контакти з колегами, студентами, адміністрацією і батьками. Саме тому рівень інформаційної підготовки майбутніх фахівців-юристів стає все більш важливим фактором, що визначає його успіхи в процесі професійної комунікації.

При цьому інформаційно-освітнє середовище ВНЗ легко впишеться в інформаційні середовища вищого рівня, єдине інформаційно-освітнє середовище регіону і країни.

Список літератури:

1. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи: навчально-методичний посібник. Київ: Кондор, 2008. 272с.
2. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. Москва: Педагогика, 1989. 190 с.
3. Волкова Н.П. Сутність і компоненти компетентності майбутнього вчителя у здійсненні професійно – педагогічної комунікації. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: зб. наук. праць*. Запоріжжя. 2007. Вип. 42. С. 103 – 111.
4. Гапоненко Л.П. Імітаційно-ігровий підхід у формуванні готовності студентів до іншомовного спілкування. *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*. 2002. Вип. 4–5. С. 53–56.
5. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Шевченко Л.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід: навч. посіб. Вінниця: Планер, 2012.
6. Красильникова В.А. Информационные и коммуникационные технологии в образовании: учебное пособие. Оренбург ГОУ ОГУ, 2006. 235 с.
7. Леонтьев А. А. Язык, речь, речевая деятельность. Москва: Просвещение, 1969. 214 с.
8. Молоткова Н.В. Дидактические принципы формирования образовательной профессионально-ориентированной среды подготовки специалиста сферы информационного бизнеса. *Информатика и образование*. 2002. №12. С.72-77.

9. Савельева О.А. Развитие информационной и коммуникативной компетентностей в системе информационной подготовки студентов-психологов на основе информационно-образовательной среды: дис... канд. пед. наук. Красноярск, 2004.
10. Сидоренко Е.В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии. СПб.: Речь, 2007. 208 с.
11. Соколюк О. Генеза поняття «інформаційно-освітнє середовище» – сучасний погляд. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2016. № 5. С. 260-267.
12. Трубицына Е. В. Два подхода к определению информационно-образовательной среды. *Применение информационно-коммуникационных технологий в образовании: материалы VI Всероссийской научно-практической конференции*. Йошкар-Ола, 2009. URL: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html> (дата обращения: 23.01.2020).
13. Чорнобай О. Л. Розвиток комунікативної компетентності юриста на етапах його професійного становлення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2015. № 825. С. 241 – 246.
14. Юхимець О.І. Інтегративний зміст комунікативної компетентності майбутніх правознавців. *Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*. №11(19). 2017. С.44 – 48.